

Огляд ОЕСР корпоративного управління в державних підприємствах в Україні (2021 р.)

У травні 2021 року ОЕСР завершила огляд структури корпоративного управління сектору державних підприємств (ДП) в Україні на предмет дотримання Керівних принципів ОЕСР щодо корпоративного управління державними підприємствами (далі – «Керівні принципи ДП»). Це дослідження виконано за фінансової підтримки Норвегії на запит Уряду України щодо забезпечення дотримання Керівних принципів ДП. У рамках цього огляду передбачалося проведення обговорень із усіма членами ОЕСР і основними фінансовими установами.

ДОРОЖНЯ КАРТА ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ РЕФОРМИ ДП В УКРАЇНІ

ДП відіграють центральну роль у економіці України, при цьому в ключових секторах господарську діяльність провадять понад 3300 суб'єктів господарювання, включно із секторами енергетики, транспорту та інфраструктури. Протягом останніх шести років в Україні здійснюються реформи, покликані покращити практику корпоративного управління у важливих для економіки ДП. Деякі з реформ, що впроваджувалися протягом цього періоду, включали наведені далі.

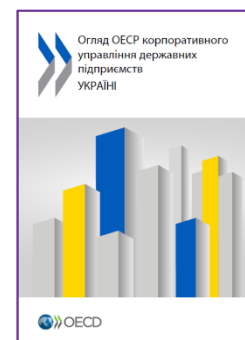
- Введення вимог щодо створення незалежних наглядових рад та сприяння більшій прозорості та розкриттю інформації ДП.
- Складання щорічної звітності за 2015-18 роки першими 100 ДП і створення платформи ProZvit 2019 року задля забезпечення кращого доступу до фінансової звітності ДП і її прозорості.
- Встановлення номінаційного комітету під керівництвом уряду та процедур конкурсного відбору для призначення кандидатів на посади незалежних членів ради й Голови правління, що застосовується до важливих для економіки ДП.
- Визначення пріоритетів реформ корпоративного управління в перших 15 ДП.
- Впровадження значних удосконалень корпоративного управління в державних банках.

Більш того, незважаючи на поступовий прогрес у минулому, зміна пріоритетів, частково через кризу, спричинену Covid-19, призвела до затримки або зупинення реформ, а в деяких кричущих випадках – до крутих поворотів у політиці. Це спричинило хвилю відставок членів рад і подання запізнених законодавчих пропозицій. У огляді ОЕСР підкреслюється давня занепокоєність щодо політичного бажання та спроможності України здійснювати реформи відповідно до Керівних принципів ОЕСР щодо корпоративного управління ДП.

У огляді наводяться рекомендації на найближче майбутнє та в довгостроковій перспективі, покликані покращити інституційне та законодавче середовище в Україні, яке стосується корпоративного управління, задля забезпечення його здійснення ефективним, прозорим і підзвітним чином.

ОСНОВНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

- **Усунути невідповідність законодавчої та нормативної бази, яка стосується корпоративного управління в ДП, і гармонізувати практику з Керівними принципами ОЕСР щодо корпоративного управління ДП.** Чітко відокремити роль держави як власника й акціонера від ролі наглядових рад. Наглядові ради повинні мати повноваження виконувати свої функції, включно з прийомом на роботу та звільненням Голови правління.
- **Продовжувати реформу корпоративного управління в перших 15 ДП, а також у інших великих ДП.** Розробити послідовні, належним чином структуровані та прозорі процедури висунення кандидатів на посади в органах управління ДП і процедури їхнього звільнення. Удосконалити фінансове й не фінансове звітування з урахуванням визнаних на міжнародному рівні стандартів бухгалтерського обліку та аудиту.
- **Розробити всебічну політику власності з чітким обґрунтуванням державної власності.** У цьому документі політики мають відобразитися довгострокові пріоритети та пріоритети в масштабах усього уряду. Політика має слугувати основою для розробки підґрунтя державної власності та цілей окремих ДП. За її імплементацію має відповідати уряд.

- Посилити роль держави як власника способом професіоналізації функцій державної власності, обмеження неналежного втручання та повторного запровадження щорічної агрегованої звітності в розповідній формі. Як довгостроковий пріоритет, Україна має створити сильний, незалежний і централізований суб'єкт власності, укомплектований професійним персоналом, задля забезпечення виконання функції власника в масштабах усього уряду.
- **Забезпечити дотримання ДП принципів конкурентного нейтралітету задля забезпечення рівних умов роботи відносно приватних компаній.** Має бути запроваджена вимога щодо відокремлення державними та комунальними підприємствами комерційної та не комерційної діяльності й звітності, при цьому держава має розробити адекватні та прозорі механізми компенсації спеціальних обов'язків. Зокрема, рекомендується посилити систему систематичних повідомлень про незаконну державну допомогу та порядок правозастосування в цій сфері, скасувати норми та мораторії, які звільняють ДП від застосовності процедур банкрутства, а також забезпечити доступ ДП до фінансування на комерційних умовах.
- Зміцнити систему протидії корупції, що застосовується до ДП, способом сприяння встановленню високих стандартів ділової поведінки та доброчесності. Діяльність із протидії корупції в ДП має зосереджуватися на вдосконаленні системи внутрішнього контролю, заходах із забезпечення нормативно-правової відповідності згідно з *Рекомендаціями ОЕСР щодо боротьби з корупцією та доброчесності для ДП*. Більш того, задля профілактики проблем корупції та доброчесності в ДП необхідні міцні та повноважні антикорупційні установи.

ПРО КЕРІВНІ ПРИНЦИПИ ОЕСР ЩОДО КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ

Керівні принципи ОЕСР щодо корпоративного управління державними підприємствами є узгодженим на міжнародному рівні контрольним орієнтиром, покликаним допомагати урядам країн ефективніше керувати своїми обов'язками як власники компаній, що сприяє підвищенню конкурентоспроможності, ефективності та прозорості державних підприємств.

Керівні принципи можуть слугувати дорожньою картою національних реформ способом узгодження практики з міжнародними стандартами. Робоча група ОЕСР з питань управління державною власністю та практики приватизації здійснює нагляд за імплементацією Керівних принципів і забезпечує обрамлення, в якому країни можуть використовувати досвід, наданий країнами – членами ОЕСР і країнами-партнерами, а також їхній національний досвід, а окрім цього – користуватися підтримкою колег.

УКРАЇНА ТА ОЕСР

Спираючись на попередні галузеві дослідження ОЕСР із оцінки корпоративного управління в підприємствах [«Антонов»](#), [«Нафтогаз»](#) і [«Укренерго»](#), а також на запит України стосовно забезпечення дотримання Керівних принципів ОЕСР щодо корпоративного управління ДП у червні 2020 року було почато цей огляд. Висновки огляду підтверджені **Робочою групою ОЕСР з питань управління державною власністю та практики приватизації**. Запит України щодо забезпечення дотримання Принципів ще не розглядався країнами – членами ОЕСР. Дотримання передбачатиме готовність і спроможність запровадити – з часом і внаслідок надійного довгострокового зобов'язання щодо впровадження реформ – стандарти Керівних принципів ОЕСР щодо корпоративного управління ДП і рекомендації Робочої групи, розроблені в рамках огляду. Цей огляд здійснено в рамках проекту ОЕСР з підтримки реформування енергетичного сектору в Україні (2019-2021 рр.) за фінансової підтримки уряду Норвегії. Імплементація здійснюється в тісній координації та співпраці з ключовими українськими зацікавленими сторонами, включно з Міністерством фінансів, Міністерством розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства, Міністерством енергетики та захисту довкілля, Фондом державного майна, Кабінетом Міністрів та іншими доречними державними органами. Внески до цього огляду зроблено представниками громадянського суспільства, спільноти науковців і бізнес-сектору, а також відповідними міжнародними партнерами.

КОНТАКТНІ ОСОБИ

Габрієла Міранда
 Менеджер проектів в Україні
 Глобальні відносини ОЕСР
gabriela.miranda@oecd.org

Сара Султан Бальбуена і Ніна Читая
 Політичні аналітики, Корпоративне управління ОЕСР
sara.sultan@oecd.org
nina.chitaia@oecd.org

www.oecd.org/eurasia
www.oecd.org/corporate/soe-review-ukraine.htm